

Minneord om Kaj Peder Tveit (1941-2014)

Av Roy Kristiansen

Det var med vemod og sorg vi mottok budskapet at entrepenør og gårdbruker Kaj-Peder Tveit i Tørdal (Telemark) hadde gått bort 8. januar 2015, knapt 73 år, etter flere år med redusert aktivitet grunnet hjerteoperasjon og hjerneslag som gjorde ham avhengig av rullestol senere.

At en slik kar som Kaj-Peder, som var velsigna med stor arbeidskraft og styrke skulle ende med en slik skjebne hadde jeg ikke trodd. Kaj-Peder var en likanes og raus kar, omgjengelig og alltid blid slik jeg kjente ham, og vi var på bølgelengde helt siden første gang vi treftes rundt 1990. Men allerede tidlig på 70-tallet ble jeg kjent med hans far John P. Tveit (1909 - 1978). Det var jo sistnevnte som begynte å sprengre i pegmatittene i Høydalen og som skapte den store mineralinteressen da disse litium-amazonitt-førende gangene ble blotlagt allerede de første krigsårene, og som senere utviklet seg til å bli en av de mest interessante mineralforekomster i Norge etter krigen (Kristiansen 1998).

Professor Ivar Oftedal ved universitetet i Oslo hadde god kontakt med John Tveit og det ble mye korrespondanse under tiden og Oftedal skrev flere artikler. Det endte opp med at Tveit fant et nytt mineral, som fikk navnet tveititt (Bergstøl, Jensen og Neumann 1977).

På 70-tallet ble det sprengt flere steder i heia over Høydalen på jakt etter god amazonitt. Og senere på 80-tallet prospekterte Bergstøl og Juve på litium, beryllium og tinn på Heftetjern, og de fikk også de første indikasjoner på scandium-mineralisering med funn av bazzitt og andre Sc-holdige mineraler.

Og Kaj-Peder fulgte opp det hans far hadde påbegynt under krigen og mange steinsamlere har senere funnet veien til både Høydalen og Heftetjern og det har blitt mange nyfunn av sjeldne mineraler.

Etter at vi fikk indikasjoner på et nytt scandium-mineral (kristiansenitt) i 1998 arrangerte GMV i samarbeid med Kaj-Peder ytterligere sprengning på Heftetjern, hvor enda flere interessante mineraler dukket opp. Dette ga opptakten til noen særst interessante oppdagelser i årene fremover til vår tid.

Så i 2003 arrangerte Universitetet i Oslo på vegne av Geologisk museum på Tøyen verdens første Scandium-symposium og ekskursionene i etterkant var bl.a. til Høydalen og Heftetjern og i den anledning ble det gjort nye sprengninger på Heftetjern av Kaj-Peder og sønnen Lars for at deltagerne skulle ha muligheter til å gjøre funn.

Til ære for Ivar Oftedal, som var den første som omtalte Tørdal-pegmatittene, ble enda et nytt mineral funnet og oppkalt etter ham, oftedalitt. Enda senere ble det funnet ytterligere et nytt: heftetjernitt; dermed har vi tre nye scandium-mineraler pluss tveititt og det nye agakhanovitt-(Y), alle nye for vitenskapen (Kristiansen 2009) fra disse relativt små pegmatitt-bruddene.

Ved flere anledninger stilte både John Tveit og Kaj Peder hytta i Høydalen til disposisjon og takket være deres gjestfrihet fikk vi anledning til å bruke litt tid når vi først var der. Og like bortenfor hytta fikk vi beveren i nærmere øyesyn. Her var jo også både sopp og bær og minnene fra disse turene er en verdifull del av våre liv takket være far og sønn, og det ble mange gode og hyggelige samtaler på Tveit-gården i solveggen, og Kaj-Peder var alltid behjelpelig og stilte opp.

Under tiden har også Drangedalsposten vært flink til å dekke opp funnene i Tørdal, såvel som scandium-symposiet. Uten Kaj-Peder Tveit og hans far's velvillighet og entusiasme hadde mineraliseringen i Høydalen og Heftetjern aldri blitt oppdaget og eksponert, og både mineralsamlere og vitenskapen er de stor takk skyldig. Dette har gitt oss verdifulle og til dels unike bidrag til kunnskapen om Norges mineralogi. Og selv om Kaj-Peder er borte har han lagt grunnlaget for nye funn i Tørdal-gruvene. Kaj Peder etterlater seg kone og tre voksne barn.

Vi lyser fred over Kaj Peder Tveit's minne.

REFERANSER.

Bergstøl, S., Jensen, B.B. & Neumann, H. 1977. Tveitite, a new calcium yttrium fluoride. Lithos, 10: 81-87

Haugene, K.P. 2003. Nytt mineral for verden. Drangedalsposten, torsdag 14. august, side 2

Haugene, K.P. 2003. Symposium til ære for Scandium. Drangedalsposten, torsdag 18. september, side 15

Høidalen, S. 2005. Nytt mineral godskriven Tørdal. Drangedalsposten, torsdag 26. mai, side 8

Kristiansen, R. 1998. Høydalen litium-pegmatitt, Tørdal i Telemark. Stein, 25 (4): 21-30

Kristiansen, R. 2009. A unique assemblage of scandium-bearing minerals from the Heftetjern-pegmatite, Tørdal, south Norway. Norsk Bergverkmuseum, Skrifter, 41: 75-104

Kvernes, E. 2015. Kaj-Peder Tveit til minne. Varden, torsdag 22. januar, side 28

NATURENS MANGFOLD

Kjøper og selger mineraler, fossiler, meteoritter, utstoppede dyr, tørkede insekter, gevirer, bøker, figurer, biologisk og geologisk rekvisita. Medlemmer med NAGS-kortet får 20% rabatt på enkeltvarer under 500 kr. Hagegata 1, 0577 OSLO (like ved Naturhistorisk museum)
www.facebook.com/NaturensMangfoldAs www.naturensmangfold.no
 E-post: rune.froyland@naturensmangfold.no Tlf. 975 11 694